

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Alueet ja kasvupalvelut -osasto

Muistio
29.12.2022

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVÄSTÄ MONIALAISESTA YHTEISPALVELUSTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021) 1 §:n 1 momentin mukaan laki hyvinvointialueesta (611/2021) tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021. Kyseisen voimaannpanoa koskevan lain 1 §:n 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki (612/2021) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointialuilla on järjestämisvastuu aiemmin kunnan järjestämisvastuulle kuuluneista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014, jatkossa *TYP-laki*) säädetään yhteistoimintamallista, jossa osapuolina ovat työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos. Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Lailla 935/2022 TYP-lakiin on tehty sosiaali- ja terveystyövoimien järjestämisvastuun siirtymisestä hyvinvointialueille johtuvat muutokset. Laki tulee voimaan 1.1.2023.

TYP-lain 7 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin monialaisen yhteispalvelun johtoryhmän ja ohjausryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä monialaisen yhteispalvelun järjestämistä johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä sekä tehtävistä. Asetuksenantovaltuuden nojalla annettuun asetukseen on tarpeen tehdä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamisen edellyttämät muutokset.

2 Asian valmistelu

Asetusmuutos on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Asiaa on käsitelty monialaisen yhteispalvelun ohjausryhmässä 10.11.2022 ja sen työjaostossa 1.12.2022.

Asetusluonnoksesta on järjestetty lausuntokierros 21.11.–2.12.2022.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Valtioneuvoston asetuksessa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1377/2014) säädetään tarkemmin monialaisen yhteispalvelun johtoryhmän ja ohjausryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä monialaisen yhteispalvelun järjestämistä johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä sekä tehtävistä.

Asetuksessa ehdotetaan tehtäväksi TYP-lain muuttamisesta johtuvat pääosin teknis-luontoiset muutokset.

Asetuksen 2 §:ssä säädetään monialaisen yhteispalvelun johtoryhmän asettamisesta. Pykälää muutettaisiin siten, että hyvinvointialueet lisättäisiin mukaan pykälän johtoryhmän asettamista koskeviin säännöksiin. Jatkossa johtoryhmää koskeviin neuvotte-luosapuoliin ja johtoryhmän jäseniin kuuluisivat myös hyvinvointialueet. Lisäksi hy-vinvointialueet nimeäisivät johtoryhmän varapuheenjohtajan. Kunnat olisivat jatkos-akin johtoryhmän jäseniä ja nimeäisivät johtoryhmän puheenjohtajan. Kuntien mu-kana olo johtoryhmässä olisi tarkoituksenmukaista, koska johtoryhmä laatii yhteistyö-sopimuksen, jossa sovitaan muun muassa työllistymistä edistävän monialaisen yhteis-palvelun tavoitteista ja resursseista. Näin kaikki kunnat voisivat vaikuttaa monialaista yhteispalvelua tarvitsevien asiakkaiden työllistymisen edistämiseen, vaikka niillä ei ole velvollisuutta osallistua asiakkaille tarjottavien palvelujen järjestämiseen.

Asetuksen 3 §:ssä säädetään monialaisen yhteispalvelun johtoryhmän tehtävistä. Py-kälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että 1 ja 3 kohdan viittaukset kuntaan muutet-taisiin viittaukseksi hyvinvointialueeseen.

Asetuksen pykälässä 5 säädetään monialaisen yhteispalvelun valtakunnallisesta oh-jausryhmästä. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin vastaamaan ohjausryhmän kokoon-panon nykytilaa. Monialaisen yhteispalvelun ohjausryhmän jäseninä olisivat työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Kansaneläkelaitoksen ja Suomen Kuntaliitto ry:n nimeämien henkilöiden lisäksi hyvinvointialueiden, opetus- ja kult-tuuriministeriön, elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoi-mistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työ- ja elinkeinotoimistojen nimeämät henkilöt.

Lisäksi asetuksessa ehdotetaan, että asetuksen 5 §:n 2 momentti ohjausryhmän tehtä-västä käsitellä määrärahojen osoittamista koskeva esitys kumottaisiin tarpeettomana.

4 Pääasialliset vaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

Lausuntoja annettiin yhteensä 22. Lausunnon antoivat Lahden, Kuhmon, Espoon, Karkkilan, Kuopion, Vantaan, Forssan, Rauman, Varkauden, Iisalmen, Helsingin, Jy-väskylän, Lohjan ja Oulun kaupungit, Kokkolan kaupunki yhteisesti Kokkolan seudun työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevien kuntien (Kokkola, Kannus, Kaustinen, Halsua, Toholampi, Veteli, Perho ja Lestijärvi) kanssa, Teuvan kunta, Suomen Kunta-liitto ry, TYP-johtajien verkosto, Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä, Etelä-Pohjan-maan hyvinvointialue ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Lisäksi saatiin yksi lausunto yksityishenkilöltä.

Suurimmassa osassa lausuntoja todettiin asetuksen muutosten olevan välttämättömiä TYP-lain muutosten ja sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen

vuoksi. Myös esitettyä johtoryhmän kokoonpanoa koskevaa muutosta pidettiin perusteltuna.

Johtoryhmä

Lahden, Rauman, Vantaan, Karkkilan, Vantaan, Forssan, Lohjan, Varkauden, Oulun ja Iisalmen kaupungit, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ja TYP-johtajien verkosto kannattivat kuntien edustusta TYP-johtoryhmässä. Osallistumista johtoryhmään pidettiin tärkeänä, koska näin mahdollistetaan kuntien yhteys TYP-työhön ja kuntien oman alueensa tuntemuksen hyödyntäminen TYP-työssä. Kokkola totesi, että johtoryhmäjäsennyden kautta kunnilla on mahdollisuus olla tukemassa pitkään työttömänä olleiden kuntalaistensa kokonaisyhteistyötä, osallisuutta ja terveyttä. Toisaalta muun muassa Kokkolan kaupunki ja Suomen Kuntaliitto pitivät kuntien tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa monialaista palvelua tarvitsevien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseen pelkästään johtoryhmän jäsenyyden kautta vähäisenä. Kuhmon kunnan lausunnon mukaan kuntakokeiluihin kuulumattomien kuntien tulisi voida osallistua TYP-työskentelyyn muutenkin kuin vain TYP-johtoryhmän jäsenenä. Asetusta ei ehdoteta tältä osin muutettavaksi, koska asetuksessa ei säädetä muusta TYP-työskentelystä. Asetuksessa säädetään johtoryhmästä, ohjausryhmästä ja monialaisen yhteispalvelun järjestämisen johtamisesta, joihin kunnilla on jatkossakin mahdollisuus osallistua.

Espoon, Vantaan, Lohjan, Lahden, Varkauden ja Iisalmen kaupungit, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ja TYP-johtajien verkosto nostivat esiin, että asetuksessa määritetään johtoryhmän toimikaudeksi kolme vuotta, vaikka hallituksen esityksessä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskeva lainsäädännöksi (HE 207/2022 vp) ehdotetaan TYP-lakia kumottavaksi ja säädettäväksi uusi laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Ehdotettujen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025. Asiasta lausuneiden mukaan ehdotetut muutokset olisi huomioitava asetuksessa siten, että johtoryhmän asettamispäätöksessä mainitaisiin, että johtoryhmän toimikausi on kolme vuotta tai työllistymisen monialaista edistämistä koskevan uuden lain voimaantuloon saakka. Johtoryhmän toimikauden pituuteen ei ehdoteta muutosta. Mahdolliset tulevat lakimuutokset huomioidaan asianmukaisesti johtoryhmän asettamispäätöksessä.

Ohjausryhmä

Kuopion ja Jyväskylän kaupungit katsoivat, että ohjausryhmän kokoonpano painottuu liian vahvasti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan edustajiin. Lausujien mukaan ohjausryhmän kokoonpanon tulisi olla tasapuolisempi ja siinä tulisi olla myös työllisyyden kuntakokeilukuntien ja kokeiluihin kuulumattomien kuntien nimeämä henkilö. Helsingin kaupunki piti välttämättömänä varmistaa, että kokeilun alueen kuntien osallistumismahdollisuus toteutuu välittömästi, ei ainoastaan edustuksellisesti. Ehdotettu ohjausryhmän kokoonpano vastaisi nykyisen ohjausryhmän kokoonpanoa. Lisäksi siihen kuuluisivat hyvinvointialueiden nimeämät henkilöt 1.1.2023 voimaan tulevien TYP-lain muutosten johdosta. Nykytilassa Kuntaliitto on nimennyt ohjausryhmään Kuntaliiton edustajat ja TYP-verkostojen kuntaedustajat.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun osallistuvat kunnat

Kuopion, Helsingin ja Jyväskylän kaupungit pitivät esitettyä asetusluonnosta puutteellisenä siltä osin, että se ei tunnista työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa tarkoitettujen kokeilujen (1269/2020, *kuntakokeilulaki*) roolia yhteispalvelun toteuttamisessa. Helsingin kaupungin mukaan mikäli tarkoituksena on, että myös kuntakokeilut osoittaisivat työvoimaviranomaisena resursseja TYP-toimintaan, puuttuu kuntakokeilulaista viittaukset TYP-lain 7 §:ään ja sen nojalla annettuun asetukseen. Helsingin kaupunki esitti, että kuntakokeilulaissa säädettäisiin selkeästi, että kokeilualueen kuntaan sovelletaan, mitä TYP-lain 7 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädetään TE-toimistoista. Vaihtoehtoisesti Helsingin kaupunki esitti, että kuntakokeilujen roolista säädettäisiin erikseen asetuksella. On totta, että kuntakokeilulaissa ei ole suoraa viittausta TYP-lain 7 §:ään. Kuntakokeilulain mukaan kunnat kuitenkin hoitavat eräitä TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä työ- ja elinkeinotoimiston asemasta. Kokeilualueen kunta hoitaa TYP-lain 2, 3 ja 6 §:ssä säädettyjä asiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä ja tehtäviä monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseksi. On selvää, että kunnille kokeilulaissa säädettyjen tehtävien hoitaminen edellyttää myös niihin resursointia työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan, vaikka kuntakokeilulaista puuttuu suora viittaus TYP-lain 7 §:ään. Resursseista sovitaan yhteistyösopimuksessa.

Työjaosto

Useissa lausunnoissa nostettiin esiin se, ettei asetusehdotuksessa ole mainintaa valtakunnallisen TYP-työjaoston toiminnan jatkumisesta. Asiasta lausuneet pitivät työjaoston toiminnan jatkamista erittäin perusteltuna. Selvyyden vuoksi todetaan, että työjaostoa koskevaa asetuksen 5 §:n 4 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

7 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.